

Smart Life a udržitelný rozvoj

Zdroj: Sdělovací technika/Smart technologie 1/2017

V říjnu zvolila valná hromada České podnikatelské rady pro udržitelný rozvoj (CBCSD) nového prezidenta. Stal se jím **Jan Žůrek**, jeden ze zakladatelů společnosti KPMG v ČR. Po čtyřech letech vystřídal Pavla Kafku, bývalého generálního ředitele Siemens v České republice a prezidenta České manažerské asociace. Měli jsme možnost novému prezidentovi po jeho zvolení položit několik otázek, které se týkají problematiky udržitelného rozvoje a související implementace smart technologií. Vývoj směřující ke Smart Life bude rovněž tématem stejnojmenné konference, kterou ve spolupráci s CBCSD připravujeme. **(Petr Beneš, šéfredaktor)**

Byl jste zvolen prezidentem CBCSD, donedávna jste byl řídicím partnerem s celkovou odpovědností za činnost KPMG. Co si máme představit pod pojmem „udržitelný rozvoj“?

Je několik definic udržitelného rozvoje, je definice Evropského parlamentu, v českém zákoně o životním prostředí i na Wikipedii. Budu citovat český zákon: „Takový rozvoj, který současným a budoucím generacím dá možnost uspokojovat základní potřeby a přitom nesnižuje rozmanitost přírody a zachovává přirozené funkce ekosystému.“ Udržitelnost je postavena na třech pilířích – ekonomickém, sociálním a ekologickém. Důležité je zdůraznit budoucí generace. Díváme se na perspektivnost. Lidstvo někam dospělo, v Evropě se máme patrně nejlépe, jak jsme se kdy měli. Kvalita života je rozšířena v celé společnosti, bohužel existují i vyloučené lokality. Měli bychom se snažit, aby se kvalita života ještě zlepšovala a určitě se pro příští generace nezhoršovala. Perspektivnost a v zásadě nesobeckost a pokora jsou s tím spojeny. Nevíme, jak se bude vyvíjet klima, zda dojde ke zrychlení oteplování. Naše planeta je obydlena 7 miliardami lidí, otázkou je, zda je schopna je uživit.

Ještě jedna poznámka, v KPMG mně skončil mandát, funkci řídicího partnera předávám svým nástupcům a pokračuji pouze na ad hoc projektech. V CBCSD jsem byl zvolen prezidentem, před tím jsem působil jako viceprezident, Pavel Kafka se teď stává viceprezidentem, tím je zajištěna kontinuita.

Jaké postavení má CBCSD v rámci Světové podnikatelské rady pro udržitelný rozvoj – WBCSD?

Jsme bráni jako snaživá malá pobočka, protože jsme poměrně nově vzniklí. Jsou pobočky etablovanější, jako například polská nebo maďarská, kde se máme čím inspirovat. Překonali jsme již dětské nemoci, rádi bychom se rozšířili, diskutujeme s řadou firem. Ptají se, jak by náplň činnosti mohly využít, jaký má placené členství přínos. Máme také spřátelený okruh firem, které nejsou členy, ale účastní se některých aktivit. Jsem relativně optimista. Jde o to, aby si velké společnosti uvědomily, že se v této oblasti chtějí angažovat. Oblast udržitelnosti navazuje i na společenskou odpovědnost, je dobré pro firmy dělat něco, co je společensky odpovědné, aniž by to přinášelo okamžitý podnikatelský zisk. My podporujeme CSR, ale nepovažujeme se za její součást, protože se na to díváme opravdu podnikatelsky. Chceme, aby udržitelný rozvoj byl preferován, aby postupoval, nezhoršovala se udržitelnost společnosti. Díváme se na to vždy jako na nějakou investiční příležitost - technologickou, inovační, aby to pro firmy nebyl pouhý výdaj, ale byla by to pro ně příležitost vymyslet nějaké řešení, které bude dlouhodobě podnikatelsky návratné.

Jsme svědky výrazných technologických změn, exploze inovací. Je tento vývoj udržitelný?

To je obtížná strategická otázka nebo spíše filozofická. Ale když se podívám na lidstvo, na to, kdy vznikl moderní člověk, na strukturu prvních států, první písmo, uplynulo tak 6000 až 7000 let, Sumer, starý Egypt – lidstvo ukázalo, že přes všechny války a zákruty je velmi schopné se technologicky vyvíjet. Civilizace postupovala, samozřejmě ne jenom v nástrojích a technických zařízeních, které nás obklopují, ale i v uspořádání společnosti. První demokracie ve

starém Řecku, potom zase spousta despotů, dnes se hlavní proud blíží k liberální demokracii. Já si osobně myslím, že technologické inovace budou pokračovat. Máme Internet, mobilní telefony, počítače, máme věci, propojení, které jsme si před dvaceti lety nebyli schopni představit. Už to fungovalo, ale to masové rozšíření mezi miliardy lidí jsme si neuměli představit. Samozřejmě svět se změnil. Čína se stala otevřenou zemí, evropské postkomunistické státy se otevřely světu, i Afrika dohání svou technologickou zaostalost. Otázka udržitelnosti je klíčová, zda se nám podaří, aby nás ty civilizační a technické změny včetně robotizace nezničily. Já věřím, že zdravý rozum lidstva zvítězí.

Jedna z aktuálních zpráv na internetových stránkách CBCSD říká, že budoucnost automobilů je elektrická. Jaká je udržitelnost automobilů se spalovacími motory, a kdy je nahradí elektromobily?

To, že budoucnost je elektrická, je správné, v budoucnosti dojde určitě k rozšíření elektromobilů. Ale kdy budou současné automobily nahrazeny? Když se podíváme na vývoj spalovacího motoru, a já nejsem žádný zapálený motorista, když si otevřu kapotu auta, tak už dnes moc nevím, co tam vlastně je. Jako dlouholetý řidič však vnímám, že spalovací motor udělal velký pokrok, posunul se ve snižování spotřeby a exhalací. Je vidět obrovská koncentrace technologických center, došlo k vyladění činnosti motoru. Co se týče elektromotorů, tak je to rozhodně budoucnost, ale víme, že jsou nákladné, drahá je jejich výroba. Je tam také otázka kombinovaných nákladů výroby elektromobilu a výroby baterií. Z hlediska uživatelského si myslím, že cena elektromobilů bude klesat s tím, jak bude klesat cena baterií. Jestli to bude fyzikálně možné a auto na baterii bude mít podobný dojezd jako auto na benzin a naftu, tak v tu chvíli můžeme čekat bouřlivý rozvoj elektromobility a podíl spalovacích motorů bude výrazně klesat. Víme, že se odborníci na stovkách pracovišť věnují vývoji baterií, avšak dosud nedošlo k průlomovému řešení. Postupně však budou vedle sebe existovat automobily se spalovacím i elektrickým pohonem, jako dlouhá léta byly parní lokomotivy a vedle nich elektrické. Je jasné, že spalovací motory se podílejí na znečišťování, spalují fosilní paliva, takže bude trend je nahradit. Osobní automobily se však dnes podílejí jen na části znečištění z dopravy. Obrovské znečištění pochází z nákladní dopravy - silniční i železniční. Z autobusů, z lodních motorů, ze zemědělské výroby – traktorů, sekaček. Myslím si, že v těchto oblastech je velký prostor snižovat emise.

V září vydala KPMG studii „Security and the IoT Ecosystem“. Bude vznikající ekosystém IoT udržitelný a za jakých podmínek?

Internet věcí je velmi módní téma. Samozřejmě významná je bezpečnost – security. Protože po prvních naivních prohlášeních, jak bude všechno fajn, jsou tam dvě úskalí. Jednak je u Internetu věcí potřebná standardizace. Propojování může fungovat jenom, když se standardizují vstupy/výstupy, periferní zařízení, rozhraní. A to je ještě dlouhá cesta, protože jsou samozřejmě různé konkurenční zájmy. Druhá věc je, že když dojde k propojení všech těchto zařízení, tak stačí jedna chyba v systému, která vyvolá řetězovou reakci. A dále hackeři. Teď se objevila zpráva z USA, kde měli lidé sofistikovaná smart řešení v domácnostech s připojenou ledničkou, klimatizací, zabezpečením domu, garážovými vraty, stříkáním zahrady. Vše napojeno, ale ochrana tam nebyla tak intenzivní jako třeba v bance nebo na letištích. Takže nějaký, ani ne moc sofistikovaný útok hackerů vedl k řetězovému kolapsu těchto zařízení. Nezpůsobilo to sice žádnou katastrofu, ale minimálně zkažené maso v lednici, nebo že se člověk nemohl někam dostat. Asi existuje dualita dobra a zla. Dobro je ten obrovský technologický pokrok a to zlo jsou hackeři, podobně jako blechy, klíšťata, morové rány, nemoci. Nebo jako sprejeři ve městě, kdy dokončíme fasádu a v noci to sprejeři znehodnotí svými výtvary. Je třeba s tím počítat a investovat do ochrany.

Zastupujete CBCSD v Radě vlády pro udržitelný rozvoj. Jaká jsou hlavní témata, kterými se tento orgán zabývá?

Rada vlády pro udržitelný rozvoj má přes dvě desítky členů, chodí tam externí hosté, má asi deset pracovních skupin. Tyto pracovní skupiny – výbory průběžně pracují. Máme tak Výbor pro strategický rámec, Socio-ekonomický výbor, Výbor pro energetiku, Výbor pro čistou mobilitu a další. Ty se pravidelně scházejí a vytvářejí řadu dokumentů. Například materiály týkající se mobility připravuje Ministerstvo průmyslu, materiály z oblasti klimatu Ministerstvo životního prostředí, Ministerstvo zahraničních věcí to, co souvisí se všemi závazky Pařížské dohody. Česká podnikatelská rada má v jednotlivých výborech své zástupce, Petr Kalaš (viceprezident CBCSD) dokonce přímo vede Výbor pro energetiku.

Rada vlády věnuje hodně pozornosti přípravě Strategického rámce České republiky do roku 2030. Dnes již existuje draft strategického rámce, sestává se ze dvou částí, jedna je strategický rámec a druhá je analýza současného stavu. Strategické rámce jsou dělány periodicky každé dva roky, k nim se váže třetí oblast, a to jsou indikátory vydávané v ročence. Indikátory životního prostředí, ale i udržitelnosti. Dá se tak v časové řadě porovnat, jak se situace vyvíjí.

Účastnil jsem se řady diskuzí při koncipování tohoto dokumentu, snažil jsem se prosadit pohled podnikatelského sektoru. Zdálo se mi, že je to spíše strategický rámec českého státu, který sice zohledňuje zájmy občanů, ale chyběl mi tam ten firemní rozměr. Všichni jsme občany a žijeme na území České republiky, ale jsou tady ještě další významné subjekty jako velké obchodní korporace nebo malé soukromé podniky. Střetával jsem se často s názory zástupců veřejného sektoru, já mám odlišnou optiku, žiju v podnikatelském sektoru od roku 1990.

Byly tam zajímavé diskuse, jak bude vypadat lidská práce při postupující robotizaci a při rozvoji umělé inteligence. V zásadě nás pokročilá robotizace a umělá inteligence může dostat do situace, kdy bude pracovat deset dvacet procent lidí, kteří budou vymýšlet špičková technická řešení. Ti zbývající nebudou muset pracovat, bude je živit pevný příjem, který jim zajistí slušné materiální podmínky. Co tedy budou ti lidé dělat? Jsou vize, že budou trávit hodně času aktivním pohybem, sportem, budou kulturně žít, budou chodit na koncerty, malovat obrazy, vzdělávat se. Budou ale spokojeni? Dnes většina lidí chodí do práce, zabavuje se, hodně lidí má svoji práci rádo, bere ji jako důležitou součást života, k tomu patří i sociální aspekt pracovního kolektivu. Vzpomněl jsem si také na dávnou povinnou četbu ze školy, starou Engelsovu stať „Podíl práce na polidštění opice“. I když tam šlo o manuální práci. Když přijde člověk o práci v době krize, jedna rovina je finanční, ale druhý zdroj frustrace je chybějící naplnění. Tito lidé se budou cítit na druhé koleji, jako druhořadí. V posledních desetiletích roste majetková nerovnost mezi lidmi, mezi státy. Bohatí bohatnou, chudí chudnou. Může to vést až k rozsáhlým výbuchům sociální nespokojenosti, nepokojům...

Ve své nové funkci prezidenta CBCSD, máte nějaký vytyčený cíl, ke kterému byste chtěl dospět?

Rád bych rozšířil řady členů, mluvíme s řadou firem. Diskutujeme jak nadále podporovat pracovní skupiny. Pracujeme s nízkými náklady, máme omezený aparát. Naše činnost by měla spočívat v koordinaci, propojování špičkových odborníků z jednotlivých oblastí, podpoře odborných konferencí, výjezdů na specializované veletrhy apod. Rádi shromažďujeme podněty, podporujeme iniciativy, diskusní fóra. Máme řadu pracovních skupin, pět z nich funguje velmi aktivně, včetně té vaší Smart Life. Za to moc děkuji.

Zároveň chceme komunikovat s vládou a dalšími institucemi. Konkretizujeme nový pohled týkající se energetiky. Když se podíváme na EU, tak má program úspor energie, zvýšení efektivity, podílu OZE. Vzniká tam diskuze, že úspory ve výši 27 procent nedostačují, že EU bude chtít 30 procent. Samotných těch 27 procent není snadný úkol. Můžeme se například inspirovat programem Zelená úsporám, který pro domácnosti pořád běží. Nebo v rámci konceptu Průmysl 4.0 akcentovat ekologický pohled.

Kombinace prostředků soukromých firem, veřejných zdrojů, zdrojů z EU, daňových úlev, by mohla být řešením. Co má udělat stát, co mají udělat firmy, co domácnosti. Diskutujeme o tom, zatím je to v zárodku. Také se to týká třeba i uhlíkové daně. Mluvil jsem například se zástupci velkých průmyslových firem, které mají značnou energetickou spotřebu. Před lety přišli západní investoři, modernizovali jejich provozy, funguje to, ale je to třeba 15 až 20 let staré, takže jejich vedení stojí před tím, že by měla proběhnout další modernizace. Bylo by žádoucí, aby měli zároveň velkou motivaci, pobídku to udělat z hlediska udržitelnosti co nejlépe. Energetické atesty budou, takže v tomto směru vidíme, že to může být jedna z dílčích cest, kterou bychom rádi promysleli do většího detailu a našli nějakou společnou nosnou představu a snažili se iniciovat potřebnou diskuzi.

V oblasti dopravy například není jen čistá mobilita, nejsou to jen elektromobily, ale i pohon s využitím CNG, LPG. A také třeba vysokorychlostní železnice, máme pracovní skupinu, která se tím intenzivně zabývá. A jsou zde další témata – Smart Cities, Smart Technologies, Smart Life...